

מסורת הש"ס

16 קדושין יג. ט) עליל כט. נדרים כה. א) שנת פח. ד) סוטה לב. נזירות מ. ס) ז"ל והמלך, ו) יומא פ: (תוספתא יומא פ"ד, ו) יומא פו., ח) וכל זה לימא בע"ן, ט) סנהדרין כ: ו) מה. יע"ן, צ) וכן מפרש הש"ס בסוגיא דהכל לקמן ע"כ וק"ש, ו) (דף לג.:ג.), ח) ונע"עמוס' סנהדרין כד: ד"ה שנת, ט) [נדמ"י קדושין טז:].

תורה אור השלם

- לא תשא את שם יי אלהיך לשוא כי לא ינקם יי את אשר ישא את שמו לשוא: שמות כ ו 2. אל תתן אף פך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא לפה יקצא האלהים על קולך ותכל את מעשה ידך: קהלת ה ה 3. הלא פרס קרעב לחמוך וגוים מרודים תביא בית כי תראה ערם ובסיתו ומבשרך לא תתעלם: ישעיהו נח ז 4. אלה וכחש ורצח וגנב ונאף פורצו ודמים בדםים וגו' השע ד ב 5. כי מנאפים מלאך הארץ כי מפני אלה אגלה הארץ ויבשו נאות מדבר ותתי מרעקם רעה וגבורתם לא כן: ירמיהו כג י

- על כן תאכל הארץ ואמלל כל יושב בה ביות השדה ובעוף השמים וגם דג הים יאספו: השע ד ג 7. והצאתיה נאם יי צבאות וקבא אל בית הנגב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עצי ואת אבניו: וזכיה ה ד 8. ויברך אל העדה לאמר סורו אל מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם ואל תספו בכל חטאתם: במדבר טו כו 9. ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת את האלה הזאת: דברים כט יג

- כי את אשר ישנו פי עמנו עמד היום לפני יי אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו דהיום: דברים טו יד 11. קימו וקבלו דהיום עליהם ועל דרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הקימו האלה ככתבם וכוונתם בכל שנה וישרה: שמות לד ז 12. נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחסאך ונקם לא ינקם פקר עין אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: שמות לד ז 13. ושמתני אני את פני באיש החרוץ ובמשפחתו והבדתי אתו ואת כל הוונים אתריי ואתריי ומלך מקרב עמם: ויקרא כ ה 14. וכשלו איש באחיו כמפני חרב וירדף און ולא תהיה לכם תקופה לפני איביכם: ויקרא כו לו

רבינו חננאל

ות"ח לתחלה בתפישת [תפלין]. שבויה ממועד ות"ח מיושב: ת"ח שבויה הדיינין אף היא בלשונה נאמרה. אומרים הוי יודע שכל העולם נודעו בשעה שאמר הקב"ה למשה בסיני לא תשא. מאי טעמא כל

העבירות שבתורה נאמר בהן ונקם וכאן נאמר לא ינקם ה' וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנאמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' ואין בשרו אלא משפחתו שנאמר ומבשרך לא תתעלם. וגם מכל העולם נפרעין משובתו שוא שנאמר אלה וכחש על כן תאכל הארץ וגו'. וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו ובשבויה לא שנאמר הוצאתיה לאלתר נאם ה' ובאה אל בית הגנב ואל בית הגנב זה גונב דעת הבריות שאין לו אצלו ממון וטוען ומשביעו. ואל בית הנשבע בשמי לשקר זה שבוית שקר כמשמעו. ולנה בתוך ביתו זו האלה. וכלתו את עציו ואת אבניו הא למדת כי האבנים שאין האש מכלתן שבוית שקר מכלתן. אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד. ואם אמר הריני נשבע העומדים שם אומרים סורו נא מעל אהלי [והאנשים] הרשעים האלה. וכדנתי ר' שמעון בן טרפון אומר שבוית ה' תהיה בין שניהם מלמד שחלה על שניהם. פי' על זה שנשבע לשקר ועל זה שנתן לו בלא עדים וגרס לו לכפור ולישבע. וסאיקנא כל עבירות שבתורה נתפש איש בעון אחיו שנא' וכשלו איש באחיו [בעון] אחיו מלמד שכל ישראל ערביין זה לזה. והני מילי שיש בידו למחות ולא מיחה אבל שאר ישראל לא. ובשבוית שקר נתפשיין תכל ונשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על מה שבעדתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב"ה. ואמרין למה ליה למימר הכי. משום קניא דרבא והאי קניא דרבא מפורש בנדרים פרק ד' נדרים (החור' ו) וכן מצינו ששהביעו משא את ישראל

על דעתו ועל דעת המקום השביעים שנאמר ולא אתכם לבדכם אנכי כלומר על דעתי. אשר ה' אלהיך כרות עמך היום כלומר על דעת המקום. דההוא גברא דאחייביי ליה שבויה לחבריה והוה נקוט [קניא] ברייה ומסתמיך עליה כדבעי לאשתבועי. אמר לתובע נקוט לי בדין ושללה מיניה ונשבע לו שפרעתיה. וכיון דחזיא דאשתבע שדייה ברוגזיה לההוא קניא ואיתבאר ואישתפך וזיי לארעא. ואשתכח דבקושטא אשתבע דהא יתיב ליה קניא ובגהו נתנו וזוי

4) כלא ימ"ש מ"ש לקמן דההוא גנבה כו' עד ע"ה.

שכל העולם נודעו.

לחטיא את בשרך. את קרובך: **פוטרין אותו מיד.** ואין משהיך אותו

כאן שלא יחזור בו וע"כ ישלם ^ו מיד שקיצל עליו צ"ד: **הרשעים.**

מפרש לקמיה [ע"כ]: **אלא על דעסנו.** הא פרישנא טעמא משום קניא

דבנא צפרק ג'. (לעיל דף כט. ט).: **לא חסכו.** כלומר לא כשאתכס בממשצות לבצכס: **פרשם סוטה.** כשמשביעין אותה ישביעהו בלשון שהיא שומעת: **וידוי מעשר.** צערתי הקודש (דברים טו). וטעמא דכולהו מפרש במסכת סוטה ^ו: **ולא פשא עמאן.** אלמא לא חמירא מכרימות ומיתות צ"ד: **מנקס הוא נשצים.** וכאן אף לנצים לא ינקם בלא פריעון: **דינא אחרינא.** צפורענות קלה ולא צפורענות הנאה עליו: חלה

ס"ד דכתיב מפני אלה אבלה הארץ וכתיב על כן תאכל הארץ ואומלל כל יושב בה וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו שנים ושלשה דורות וכאן נפרעין ממנו לאלתר שנאמר הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו הוצאתיה לאלתר ובאה אל בית הגנב זה הגונב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חבריו וטוענו ומשביעו ואל בית הנשבע בשמי לשקר כמשמעו ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו הא למדת דברים שאין אש ומים מכלין אותן שבוית שקר מכלה אותן אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע העומדין שם אומרים זה לזה ⁸סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו' ⁹וכשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעת המקום ועל דעת ב"ד שכן מצינו במשה רבינו כשהשביע את ישראל אמר להן רעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי שנאמר וְלֹא אֶתְכֶם לְבַדְכֶם וְגו' כי את אשר ישנו פה אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני דורות הבאים וגרים העתידין להתגייר מנין ת"ל ¹⁰ואת אשר איננו ואין לי אלא מצוה שקיבלו עליהם מהר סיני מצות העתידות להתחדש כגון מקרא מגילה מנין ת"ל ¹¹קימו וקבלו ¹²קיימו מה שקבלו כבר מאי אף היא בלשונה נאמרה כדתנן אלו נאמרין בכל לשון »פרשת סוטה יודיו מעשר יקריאת שמע יתפלה יוברכת המזון יושבוית העדות יושבוית הפקדון וקאמר נמי שבוית הדיינין אף היא בלשונה נאמרה אמר מר אומרין לו הוי יודע שכל העולם כולו נודעו בשעה שאמר הקב"ה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא מ"ט אילימא משום דאתיהב בסיני עשר דברות נמי אתיהב ואלא משום דחמירא ומי חמירא ¹³והתנן אלו הן קלות עשה ולא תעשה חוץ מלא תשא חמורות זו כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא עמהן אלא כדקתני טעמא וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקם וכאן נאמר לא ינקם ה' וכל עבירות שבתורה לא נאמר בהן לא ינקם והכתיב ונקה לא ינקם ההוא מיבעי ליה לכדרבי אלעזר דתניא »רבי אלעזר אומר אי אפשר לומר ונקם שכבר נאמר לא ינקם א"א לומר לא ינקם שכבר נאמר ונקם הא כיצד מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לשאינן שבים כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו וכל עבירות שבתורה ממשפחתו לא והכתיב ושמתני אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו ותניא אמר ר"ש אם הוא חטא משפחתו מה חטאת לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסין ושיש בה לסטים שאין כולה לסטים מפני שמחפין עליו התם בדינא אחרינא הכא בדינא ידידיה כדתניא רבי אומר והכרתי אותו מה ת"ל לפי שנאמר ושמתני אני את פני יכול כל המשפחה כולה בהיכרת ת"ל אותו ¹⁴ואותו בהיכרת ולא כל המשפחה כולה בהיכרת וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כולו ¹⁵והכחש וכתביב על כן תאכל הארץ ואימא עד דעביד להו לכולהו לא ס"ד דכתיב מפני אלה אבלה הארץ) וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא והכתיב וכשלו איש באחיו ¹⁶איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה

דלאתריין למידרשה נמי כי הכא ורבא גופיה דרש כי הכא קיימו מה שקצלו כבר צענת פ' ר"ע (דף פח.) והא דלאתריין דלרשא אחרינא רבא גופיה חשיב ליה פירכא בסוף פ"ק דחגיגה (דף ק.) גבי הימר נדרים פורחין צבזיר דמייתי קרפי טובא שיש להם על מה שיסמכו ומסיק רבא כולהו אית להו פירכא דלמא דלרשא אחריתי לצר מדשמואל ויש לומר דבסוף פרק קמא דחגיגה ודאי חשיב להו פירכא משום דלשמואל ליכא פירכא כלל דלא מיבעי ליה דלרשא אחריתי אצל צפ"ק דמגילה (דף ק.) **וְאֵלֶּינוּ** נאמרין **בבב** לשון בו'. תימה דלא מני במתניתין שצוית הדיינין ושצוית ציטוי דכיון דתנא חלו ליכא למימר תנא ושיירט וי"ל דליכא שום גוונא צהנאו דמני דליתיה צהני להכי מני להו לחודשיה: ונעיין תוספות וצמות פ"ד: ד"ה אלא ותוספות כמות כט. ד"ה ועל ותוספות וצמים פד. ד"ה הן ועי' תוספות שנת עה: ד"ה חסר אחת: **התם**

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

למ.

וְאֵין בשרך אלא קרובים. ואע"ז דצפרק צמה מדליקין (שנת דף זב:) נפקא לן מהאי קרא דצנעון נדרים צנים מתים כשהן קטנים אצל גדולים לא וכ"ש ממשפחתו לא היינו צנדרים אצל שצוה אפילו כל משפחתו נענשים דקרא איירי צתרוייהו אל תתן את פיך איירי שצצוה ולמה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידך דמשמע צנים דוקא איירי צנדר:

שנאמר אלה ובחש וגו'. כל עבירות שצתורה לאו דוקא אלא כלומר הנך דלא הוו כינאא שצצוה דהא מוכח צפ"ק דקדושין (דף יג.) דמשום עריות לחודייהו אכלה הארץ: **אם** אמר איני נשבע **פוטרין** אותו מיד. פי' צקונטרס שלא יחזור צו קודם שינא מצ"ד והא דלמרינן צריש המפקיד (צ"מ דף לה.) אמר הריני משלם וחזר ואמר איני משלם מהו מי למרינן מהדר קהדר ציה או דלמא דחויי קא מדחי היינו קודם שינא מצ"ד אי"נ אפילו אחר שינא ואי דעמיה למהדר אע"פ שאינו יכול לחזור צו לא מייקני ליה כפילא דצני אטרוחי לצי דינא כדלמרי' התם (דף לה.) גבי ההוא דלפקיד כיפי ואלדריב משס רחיה היא דלא מצי הדר דאי מצי הדר ציה אמאי אית לן למימר לדחויי קמחיין ועל כן נראה פירוש הקונטרס ולא כמו שפר"ת צספר הישר צפרק זה צורר (סנהדרין דף מד. וסס) צצמעתא דלחמן עלי אכא דמצי הדר ציה וצוציא רחיה מההיא דהמפקיד והכי פירושא דפוטרין אותו מצ"ד שמתין קן יחא שום מלחזור צו ועוד דצני צננא צצס ר"ת דההיא דהמפקיד איירי צאומר הריני משלם חוץ לצ"ד אי"נ לא ינא מצ"ד כדפי' אצל אס אמר צצ"ד וחזר ואמר חוץ לצ"ד איני משלם לא מצי הדר ציה וצההוא דזה צורר גופיה משמע כפי' הקונטרס דתניא היה צבזירו חייב לו שצוה ואמר לו דור לו צחיי ראשן ר"מ אומר יכול לחזור צו וצכמים אומרים אינו יכול לחזור צו ולמרינן צגמרא לאחר גמר דין ממלוקת והלכה כדצרי צכמים משמע לאחר גמר דין אע"פ שלא נדר לו צחיי ראשו עדיין ומיאו"י י"ל דלא קרי גמר דין אלא כשנדר לו כבר צחיי ראשו וכן משמע צפי' ע' נוחלין (צ"צ דף קמה.) לפי גי' ר"ת גבי צבזי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אללך כו' דגרס ראווך השצב וטול ונצצב אינו יכול לחזור צו משמע דוקא כשנצצב אצל קודם שנצצב יכול לחזור צו ויש ספרים דגרסי התם נשצב ואינו יכול לחזור צו: **קיימו** מה שקבצו כבר. תימה דצפ"ק דמגילה (דף ק.) איכא תנאי טובא דדרשי דלסתר צרות הקודש נלמרה מקראי ושמואל דריש ליה מקיימו וקצלו קיימו למעלה מה שקצלו למטה ומסיק רבא דלכולהו אית להו פירכא צר מדשמואל והא דלשמואל נמי אית ליה פירכא

גליון הש"ס

גב' אותו בחברת. עי' מו"ט פרק א משנה ב דחלה:

הגהות הגר"א

[א] גב' ואימא עד דעביד להו לכולהו לא ס"ד דכמינ מפני אלה אכלה הארץ. כ"ז נמחק (וכן לימא צכמה דפוי' ובתמלה העתיקה גמ' כל הצריימא צמ"ש בתוספתא דסוטה והדר מפרש לה אחת ח"ש לקמן ואימא עד כ:):

מוסף רש"י

דכתיב מפני אלה אבלה הארץ. צעלמא חכוי מייאא שמתין מניה דלכל חלא קלמך על כן תאכל (אלה) וכחש ורצחו וגנבו ונאפו פלגו ודמים דנמים נעפו) דהא חלה חז מהנין דקרא קמא היא (קדושין יג. עי"ש ובתהוות הגר"א באן.) **וכשמשביעין אותו.** גבי שצוית הדיינין מנא לא המשביעין את המחוייב שצוה צצ"ד (ועי' סו.) **ולא אתכם לבדכם.** לא כשאתם צטורים כלשר צצנכס (שם) הכי פירושו איני משביע אתכם על דעתכם לבדכם (נדרים כה.) פירשת סוטה. כשהכחן משביעה (ברכות ח) מה שבהן אומר לה, ולא למרינן צריך לחומרה צללון הקודש כדרך שנתבע (סוטה זב.) ויודיו ומעשר.

צשה השליטת צערמי הקודש מן הצית (דברים כו) שהוא מוציא כל מעשרותיו ומצביעו מצימו ואין יוכל עוד להשהותם ועומן מעשר ראשון ללוי ומעשר עני לעניים ומעשר עני על שמי שנים שעבדו מעליהם ליושלים עשויים לא ה העללו ומתוודה צערמי הקודש זה מעשר שני, וגם נתמיו ללוי זה מעשר ראשון, לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני, ואומרו בכל לשון ולא למרינן צללון זה הוקיין הכחוש לאלמנה צללון הקודש (סוטה זב.) ושבוית העדות ושבוית הפקדון. בכל לשון שהשניעויו וכפר ולא הויה, מייב קרנן עולה ויורד האומר בשצוית העדות ואסא גזילות שצוית הפקדון (שם.) אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקם. דכמינ נקה לא ינקם גבי הדדי (יומא יו.). איש באחיו. אס כצביל אחי (סנהדרין כז.).

התם

התם

העבירות שבתורה נאמר בהן ונקם וכאן נאמר לא ינקם ה' וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנאמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' ואין בשרו אלא משפחתו שנאמר ומבשרך לא תתעלם. וגם מכל העולם נפרעין משובתו שוא שנאמר אלה וכחש על כן תאכל הארץ וגו'. וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו ובשבויה לא שנאמר הוצאתיה לאלתר נאם ה' ובאה אל בית הגנב ואל בית הגנב זה גונב דעת הבריות שאין לו אצלו ממון וטוען ומשביעו. ואל בית הנשבע בשמי לשקר זה שבוית שקר כמשמעו. ולנה בתוך ביתו זו האלה. וכלתו את עציו ואת אבניו הא למדת כי האבנים שאין האש מכלתן שבוית שקר מכלתן. אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד. ואם אמר הריני נשבע העומדים שם אומרים סורו נא מעל אהלי [והאנשים] הרשעים האלה. וכדנתי ר' שמעון בן טרפון אומר שבוית ה' תהיה בין שניהם מלמד שחלה על שניהם. פי' על זה שנשבע לשקר ועל זה שנתן לו בלא עדים וגרס לו לכפור ולישבע. וסאיקנא כל עבירות שבתורה נתפש איש בעון אחיו שנא' וכשלו איש באחיו [בעון] אחיו מלמד שכל ישראל ערביין זה לזה. והני מילי שיש בידו למחות ולא מיחה אבל שאר ישראל לא. ובשבוית שקר נתפשיין תכל ונשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על מה שבעדתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב"ה. ואמרין למה ליה למימר הכי. משום קניא דרבא והאי קניא דרבא מפורש בנדרים פרק ד' נדרים (החור' ו) וכן מצינו ששהביעו משא את ישראל

על דעתו ועל דעת המקום השביעים שנאמר ולא אתכם לבדכם אנכי כלומר על דעתי. אשר ה' אלהיך כרות עמך היום כלומר על דעת המקום. דההוא גברא דאחייביי ליה שבויה לחבריה והוה נקוט [קניא] ברייה ומסתמיך עליה כדבעי לאשתבועי. אמר לתובע נקוט לי בדין ושללה מיניה ונשבע לו שפרעתיה. וכיון דחזיא דאשתבע שדייה ברוגזיה לההוא קניא ואיתבאר ואישתפך וזיי לארעא. ואשתכח דבקושטא אשתבע דהא יתיב ליה קניא ובגהו נתנו וזוי

4) כלא ימ"ש מ"ש לקמן דההוא גנבה כו' עד ע"ה.

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם